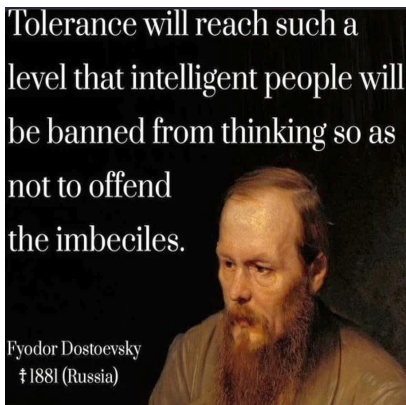

Tolerant voor intolerantie?

Beschrijving

Tolerantie of **verdraagzaamheid** is een sociale, culturele of in een religieuze context gebruikte term, die de mate aangeeft waarin afwijkend gedrag of leden van bepaalde groepen *niet* worden gediscrimineerd *ondanks* hun afwijkend en door de meerderheid verwerpelijk geachte gedrag (of afwijkende meningen). Tolerantie is afgeleid van het Latijnse *tolerare* dat verdragen, verduren, uithouden, betekent.

Tolerantie stond in de Oudheid en Middeleeuwen synoniem voor toegeeflijkheid, zachtmoedigheid, clementie, goedertierenheid, lankmoedigheid en geduld. Op het gebied van religieuze tolerantie werden meerdere malen *edicten van tolerantie*¹ uitgevaardigd.

Erasmus (1469–1536), *Spinoza* (1632–1677), *Locke* (1632–1704) en *Bayle* (1647–1706) waren voorstander van een vorm van tolerantie.

Voltaire (1694-1778) schreef: *Ik verafschuw wat u zegt, maar ik zal uw recht om het te zeggen met mijn leven verdedigen.*

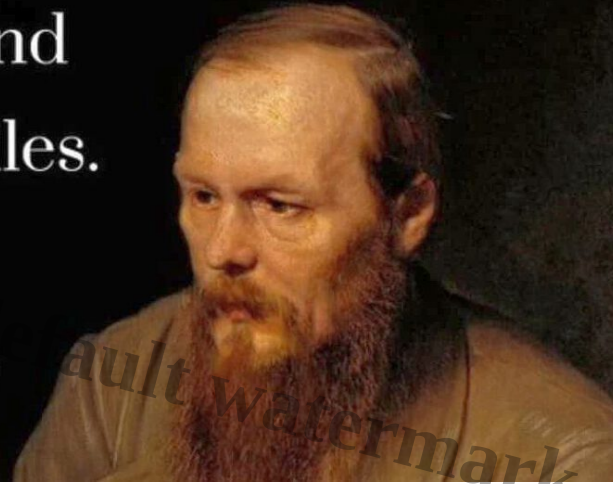
Toestaan met tegenzin

Tolerantie is **niet** het accepteren van asielzoekers, tolerantie is accepteren dat *anderen* protesteren tegen hun komst. Tolerantie houdt in het verdragen van opvattingen, levenswijzen, voorkeuren en visies waar je het mee *oneens* bent. Toestaan met *tegenzin* dus.

Maar in welke mate moeten we ruimte geven aan **intolerante** opvattingen? Waar ligt het kantelpunt waarbij tolerantie voor intolerantie ten koste gaat van onze vrije, open en democratische samenleving? Deze zorg is prominent aanwezig in het publieke en politieke debat. Die laait op als er vrouwen worden aangerand door asielzoekers, als imams haat prediken, als homo's in elkaar worden geslagen.

Tolerance will reach such a level that intelligent people will be banned from thinking so as not to offend the imbeciles.

Fyodor Dostoevsky
† 1881 (Russia)

Hoe redden we ons uit de *tolerantieparadox* van Karl Popper die stelt dat een onbeperkt tolerante samenleving uiteindelijk haar eigen ondergang zal bewerkstelligen als ze tolerantie biedt aan *in* tolerantie. Popper suggereerde dat, om tolerantie te behouden, een samenleving het recht moet behouden om intolerantie niet te tolereren. Dus de tolerante mens moet uiteindelijk intolerant zijn.

Om uit deze paradox gered te worden, kunnen we het volgende proberen:

1. Duidelijke grenzen stellen aan tolerantie

- Het beschermen van essentiële waarden: een samenleving moet vaststellen welke waarden voor haar fundamenteel en essentieel zijn, zoals gelijkheid, vrijheid en mensenrechten. Dat maakt het mogelijk om intolerante ideeën die deze waarden bedreigen, af te wijzen.
- Het stellen van wettelijke grenzen: als wettelijk is vastgelegd wat al dan niet gerechtvaardigd is, is ingrijpen mogelijk wanneer intolerantie aanzet tot haat, geweld, of schending van de rechten van anderen.

2. Intellectuele confrontatie in plaats van repressie

- Het handhaven van de vrijheid van meningsuiting: het moet mogelijk zijn om ook intolerante ideeën te uiten, zolang ze niet direct oproepen tot het praktiseren van geweld of discriminatie.
- Het bevorderen van een cultuur van kritisch denken en open discussie om intolerantie te kunnen weerleggen zonder dwang.

3. Democratische instituties versterken

-
- Het respecteren van de rechtsstaat: door het gebruik van democratische processen en rechtssystemen kan intolerantie ingeperkt worden, zonder dat het nodig is om autoritaire methoden te gebruiken.
 - *Checks and balances*: zorg voor sterke mechanismen die machtsmisbruik voorkomen.

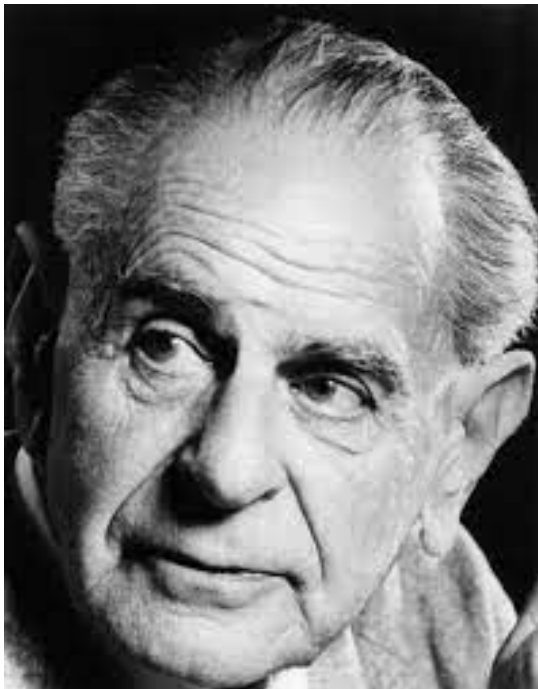
4. Proportioneel reageren op bedreigingen

- Geweld alleen gebruiken als laatste redmiddel: geweld is alleen gerechtvaardigd wanneer intolerante groeperingen gewelddadig worden en daarom een directe bedreiging vormen.
- Probeer alternatieven voor fysieke repressie te ontwikkelen: stimuleer vreedzame middelen om maatschappelijke spanningen en polarisatie te verminderen.

5. Sociale cohesie bevorderen

- Maak de samenleving inclusief: zorg ervoor dat alle mensen zich gehoord en erkend voelen, zodat ze minder vatbaar zijn voor extremistische ideeën.
- Pak economische en sociale ongelijkheden aan: veel intolerantie wordt gevoed door angst en onzekerheid. Door deze oorzaken zoveel mogelijk weg te nemen, kan de voedingsbodem voor intolerantie verkleind worden.

Het komt er dus op neer om een balans te vinden tussen vrijheid en veiligheid. Tolerantie mag niet gebruikt worden als excuus om passief toe te kijken hoe de fundamenteën van een vrije samenleving worden aangevallen. *Popper* stelde voor dat we intolerantie alleen mogen bestrijden wanneer deze een directe bedreiging vormt voor een vreedzame samenleving.

Karl Popper (1902-1994)

¹ Een **edict van tolerantie** is een schriftelijke bepaling (edict) door een regering en/of vorst, waarbij de vrijheid van godsdienst in het land (deels) toegestaan wordt alsmede de uitoefening van de

godsdienst in al zijn facetten (eredienst, samenkomsten, kerkraden).

Een voorbeeld is het *Edict van Nicomedia* in 311 uitgevaardigd door keizer *Galerius*, dat poogde een einde te maken aan de christenvervolgingen.

Datum aangemaakt

2025/01/05

default watermark